

Odgojitelji i odgojna partnerstva u kontekstu ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Željka PINTAR

Dječji vrtić Kustošija, Zagreb

UDK: 373.2.048

DOI: 10.15291/ai.1508

STRUČNI ČLANAK

Primljeno: 1. lipnja 2018.

SAŽETAK

KLJUČNE RIJEČI:

institucionalni odgojitelji, roditeljsko odgojiteljstvo, odgojno društvo, odgojno partnerstvo

Odgoj djeteta zadaća je obitelji, odgojno-obrazovnih institucija i društva u cjelini. Zasebno razmatrano, promotrljiv je kao privatno obiteljsko pitanje u kojemu roditelji imaju dominantan utjecaj, kao dostignuće koje institucija pripisuje svojem angažmanu ili kao zahtjev šireg društva u cjelini. Radom se razmatra potreba svjesno osmišljenog, isprepletenog međuutjecaja svih odgojnih čimbenika direktno i indirektno upućenih odgoju djeteta, što odmiče od strategije povremenih i fragmentiranih nastojanja poboljšavanja uvjeta života djece vezanih uz samo jedan od navedenih konteksta. Nadalje se razmatra važnost institucionalnih odgojitelja ustanova ranog i predškolskog odgoja u procesu poticanja zajedničkog, partnerskog, podupirateljsko-unapređujućeg međuodnosa svih odgojnih faktora. Razmatraju se uvjeti realizacije, mogućnosti i načini zajedničkog djelovanja usmjerenog dobiti svakog djeteta.

UVOD

Razmatranje pozicije odgojitelja djece rane i predškolske dobi u kontekstu odgojnih partnerstva proizlazi iz samih zakonskih zadaća vezanih uz njihovu ulogu i definiranja prirode odgoja. Društvenim dokumentima je određeno kako su profesionalni odgojitelji provoditelji neposrednih zadaća odgoja i obrazovanja djece od navršenih šest mjeseci do polaska u osnovnu školu. Oni planiraju, programiraju i vrednuju odgojno-obrazovni rad te podržavaju razvoj svakog djeteta prema njegovim sposobnostima surađujući pritom sa stručnjacima, roditeljima i lokalnom zajednicom (Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, 2008). Prirodu njihove uloge - odgoj i obrazovanje, možemo shvatiti objedinjeno, jer „obrazovanje je formiranje (...), oblikovanje čovjeka u duhu određene kulture“, odnosno oblikovanje čovjekovih moći u duhu određene kulture je obrazovanje, a istodobni razvitak čovjekovih snaga smatra se odgojem (Polić, 1993, prema Skupnjak, 2013). Odgoj podrazumijeva djelatnost utemeljenu u brizi, skrbi i poštovanju za ono ljudski raspoloživo koje se njeguje i čijem se ljudski mogućem razvoju teži (Polić, 1993). Odgoj je upućen na zadovoljenje odgajaničkih potreba te odgojitelj svojim odgojiteljskim mogućnostima mora slijediti razvitak odgajaničkih odgojnih potreba, jer samo tako može odgovoriti na njih stvaranjem uvjeta njihova zadovoljenja. Kako je prethodno navedeno, pitanje odgoja društveno je definirano dokumentima vlasti kojima se usmjeruju odgojna nastojanja odgojno-obrazovnih institucija. Općenito, demokratske vlasti obilježava težnja odgoju čija je svrha optimalno zadovoljenje potreba odgajanika i odgojitelja, a nedemokratske teže manipulaciji kojoj je temeljna svrha prilagodba predmeta manipulacije (Polić, 1993). Uloga demokratski okarakteriziranog odgoja razvoj je kapaciteta kojima se pojedinac ne samo prilagođava zajednici, nego ju je osposobljen i stvaralački unapređivati. Tako je odgoj, sumarno, interes obitelji kao osnovne odgojne zajednice, profesionalnih odgojitelja društvenih odgojno-obrazovnih institucija i društva općenito. U kontekstu ih rada ne razmatramo kao pojedinačne odgojne faktore koji paralelno djeluju u istom polju interesa već je, s obzirom na usmjerenost istom području, pretpostavljena potreba njihovog međuovisnog utjecaja.

ODGOJITELJ U KONTEKSTU PARTNERSTVA

Odgojiteljev zadatak stavljen u fokus ovoga rada odgojiteljeva je uspostava odgojnih partnerstva s ostalim odgojnim čimbenicima - djetetovom obitelji i društvom u cjelini. Terminom *odgojitelj* u ovome kontekstu podrazumijevamo provoditelje odgojno-obrazovnog procesa u ustanovama ranog i predškolskog odgoja, mada je odgojna zadaća zajednička obrazovnim djelatnicama svake razine obrazovanja. Navodimo *odgojna* partnerstva zbog izdvajanja čimbenika koji su direktno i posredno vezani uz zadaću odgajanja odrastajuće populacije – obitelji (osobno i direktno angažirane u odgoju), institucionalnih odgojitelja (profesionalno i neposredno usmjerenih odgajanju), društva (posredno uključenog i naklonjenog vlastitom razvoju). Njihov poželjan pristup djetetu je onaj koji je podržavajući u postizanju najboljih ishoda razvoja djeteta, koji teži da dijete u odnosu na svoju dob, konkretne mogućnosti koje iskazuje i okolinski kontekst u kojemu živi održi dobar (poželjan) razvojni tijek.

U ovome kontekstu nadalje govorimo o *partnerstvu*. Terminološki *suradnja* nedostatno opisuje kvalitetu potrebnog odnosa odgojnih čimbenika. Suradnju ovdje tumačimo kao međusobno potencijalno potpomažuće *paralelne* aktivnosti raznih odgojnih faktora, a partnerstvom smatramo *među-isprepleteno* osmišljen, promišljeno odlučan, umrežen i zajedničkim ciljevima usmjeren međuodnos. Djelujući u istom interesnom polju, sferi odgoja,

odgojitelji, roditelji, širi društveni čimbenici surađuju. Obiteljski odgojitelji, institucionalni odgojitelji i društvo angažirani su, svaki na svoj specifičan način, u odgoju odrastajuće populacije. Kvaliteta njihove *suradnje*, u smislu ovog rada, određena je *intenzitetom* njihovog paralelnog, zasebnog, neovisnog djelovanja ili činjenja. Kvalitetu *partnerstva* okarakterizirali bismo, međutim, intenzitetom *utjecaja*, koji podrazumijeva *međusobno* obogaćivanje kapacitetima koji pojedincima u međuodnosu omogućuju bolji doprinos bavljenju djetetom. Konkretizirano, partnerstvo obiteljskih i institucionalnih odgojitelja, kroz međusobno utjecanje, doprinosi kvaliteti odgojne prakse oba sudionika odgoja. Uspostava partnerstva odgojnim čimbenicima omogućuje razvoj, potaknut zbog dobrobiti pojedinačnog djeteta. Ne radi se samo o njihovoj zasebnoj odgojnoj angažiranosti, nego o međusobno podupirućoj. Neki autori naglašavaju kako je nadilaznost pojma *partnerstvo* u odnosu na *suradnju* u tome što se partnerstvom naglašava zajednička odgovornost obaju čimbenika za odgoj djeteta te je upućeno na otvorenu dvosmjernu komunikaciju odraslih

vezanu uz dobrobit djeteta (Petrović-Sočo, 1995). Zajednička odgovornost čini se nezanimajućom, zbog karakteristike obje uloge - obiteljskog i institucionalnog *odgojiteljstva*. Nadalje, navodi se kako su obilježja suradnje povremeno uključivanje roditelja u aktivnosti ustanove, njihova nedostatna informiranost o njihovim pravima i obvezama vezanima uz partnerstvo s ustanovom, hijerarhijski pozicionirani odnosi u kojima je roditeljima dan „niži“ značaj, odgojno-obrazovna ustanova i obitelj percipiraju se kao odvojeni sustavi koji autonomno funkcioniraju i samo povremeno i po potrebi surađuju. Partnerstvo se pak svodi na uključenost dobro informiranih roditelja u sve aktivnosti ustanove uz postojanje osposobljenih odgojitelja za uspostavljanje poželjnih odnosa te su obitelji i institucija povezani sustavi u stalnoj interakciji (Ljubetić, 2014). Odgovornost za određivanje učestalosti komunikacije, stupanj inicijative i kvalitetu odnosa promatra se ipak isključivo iz perspektive ustanove - ustanova je ona koja dodjeljuje razinu komunikacije, stupanj inicijative i određuje karakteristiku odnosa. Na taj se način pasivizira uloga roditelja kao pojedinaca kojima je jedini izbor prihvatiti ponuđene obrasce. Moguće je međutim i roditelje promatrati kao aktivne generatore promjena u ustanovi s kojom dijele odgoj svoga djeteta. Značajno je i jasno odrediti *ravnopravnost* odnosa. Tumačeći ga, neki autori napominju kako podrazumijevaju izravno sudjelovanje roditelja u odgojnoj praksi ustanove, davanje smjernica i odabiranje odgojno-obrazovnih postupaka, biranje materijala ili sadržaja u konkretnoj praksi (Miljak, 1995). No ravnopravnost odnosa ne znači *jednakost* odgojnih čimbenika - u svojoj odgovornosti ravnopravni, oni su ipak neprijeporno različitih znanja i iskustava vezanih uz svoju zajedničku odgojnu zadaću. Navodi se kako se roditelji danas suočavaju s brojnim pitanjima i situacijama koje nisu postojale u njihovom djetinjstvu i u kojima iskustva odgoja prethodnih generacija ne daju dobra rješenja (Stričević, 2011). Istraživanje koje govori o važnosti roditeljskih uvjerenja koja oblikuju i organiziraju roditeljska ponašanja pokazuju kako su štetna uvjerenja o odgoju djece još uvijek značajno zastupljena u populaciji (Pećnik i sur., 2011). Važno je stoga dozvoliti da sudionici odgoja djeteta imaju različitu spoznajnu i iskustvenu sferu i odgojiteljevom se profesionalnom obavezom treba smatrati poticanje roditelja na promišljanje vlastitih odgojnih metoda i, eventualno, uputiti ih na mogućnost razmatranja alternativnih. Odgojitelj koji potiče djetetovog primarnog obiteljskog odgojitelja na potencijalno modificiranje odgojnih postupaka koji su neadekvatni i dugoročno za dijete štetni, neupitno je potpomogao djetetov razvoj na, za dijete najvažnijoj,

razini. Sustavni *društveni* utjecaj roditeljima treba omogućiti informiranost, vještost, roditeljsku obrazovanost jer se bez njega cjelokupna skrb za dijete i njegov razvoj usmjerava na obiteljskoj razini na „osobnu pedagogiju“ te programi koji roditelji koriste imaju obilježja intervencije i održavanja nužne razine funkcioniranja djeteta i njegove obitelji (Milanović i sur., 2001). Ponekad je podrška roditelju u ostvarivanju njegove odgojiteljske uloge poželjna, katkada nužna. Suvremene odgojno-obrazovne ustanove dužne su biti na raspolaganju roditeljima u razvoju njihovih odgojiteljskih znanja i vještina što nipošto ne podrazumijeva dodjeljivanje *učeće* uloge roditelju i *podučavateljske* odgojitelju – odgojitelj ne *propisuje* roditeljima što trebaju činiti, već uvažavajući njihov obiteljski kontekst i individualitet njihovog djeteta upućuju na mogućnosti unapređivanja njihovog odnosa s djetetom. Povratno, shvaćanje obiteljskog konteksta odgojitelju je potrebno u modificiranju poželjnog pristupa pojedinom djetetu. Odgojno-obrazovne institucije potiču susret obiteljskih i institucionalnih odgojitelja kao pojedinaca raznih znanja i iskustava vezanih uz konkretno dijete, a koja dijele u cilju ostvarivanja dobrobiti djeteta.

Kako su institucionalni odgojitelji profesionalno usmjereni odgajanju i raspolazu znanstveno utemeljenim znanjima i stručnim vještinama važnima za razvojni kontinuitet djeteta, u ishodištu su ovoga rada predstavljeni kao inicijativni uspostavljači i odgovaratelji na inicijativnost ostalih čimbenika u uspostavi odgojnih suodnosa.

ODGOJNO PARTNERSTVO ODGOJITELJA I RODITELJA

Obitelj je primarni formativni čimbenik i osnovna odgojno-socijalna zajednica u kojoj se uspostavljaju složeni emocionalni i socijalni odnosi važni za kasniji cjelokupni razvoj pojedinca. Tu dijete stječe prva znanja, iskustva, norme ponašanja i modele identifikacije (Previšić, 2003). Nadalje, obiteljski je život uvođenje u društveni život. U njemu se usvajaju moralne vrijednosti te se uči dobro se služiti slobodom (Grbac, 2003). Osnovni cilj odgojno-obrazovnog procesa ustanove za rani i predškolski odgoj osiguranje je dobrobiti za dijete koje podrazumijeva proces kojim se objedinjuje zdravo i uspješno individualno funkcioniranje djeteta te uspostavljeni pozitivni socijalni odnosi (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2014). Takav institucionalni zadatak ne može ostati obiteljski dekontekstualiziran. Istraživački se pokazuje

kako je otežano djetetovo društveno funkcioniranje povezano s djetetovom percepcijom roditeljevih odgojnih postupaka (Raboteg-Šarić, Pećnik, 2006). Istraživanjem među djecom školske dobi pokazalo se kako postoji statistički značajna korelacija između počinjenog nasilja dječaka i doživljaja odbacivanja od strane majke. Pritom odbacivanje uključuje postupke kažnjavanja, nerazumijevanja, zanemarivanja, odnosno nepokazivanje zainteresiranosti, brige i pažnje za dijete. Kod djevojčica je potvrđena pozitivna povezanost između nasilnog ponašanja i percipirane kontrole od strane majke, što podrazumijeva veći stupanj praćenja djetetovih emocija, misli i unutarnjih doživljaja. Roditelji skloni odobravanju agresije i kažnjavanju djece potiču njihovo najagresivnije ponašanje. S propadanjem kvalitete odnosa roditelj-dijete sklonost nepoželjnim oblicima ponašanja raste (Raboteg-Šarić, Pećnik, 2006). Veoma značajnim rezultatom ovoga istraživanja pokazuje se utvrđen stupanj nasilnog ponašanja djece u ovisnosti o njihovoj dobi (obuhvatilo je djecu između 5. i 8. razreda). Očekivano je da će starija djeca zbog razvijenih socijalnih vještina, kognitivnih funkcija i samoregulacije pokazivati niži stupanj nasilja u odnosu na mlađu djecu, a istraživanje je pokazalo upravo suprotno. Ukoliko programe odgojno-obrazovnih ustanova smatramo samostalno dostatnim za razvoj adekvatnih ponašanja djece koje oni mogu izolirano poticati netematizirajući širi kontekst (prvenstveno obitelj) i potičući suradnju s njime, logično bi bilo očekivati da će duljina djetetova boravka u odgojnim institucijama produktivno utjecati na razvoj njihovih socijalnih vještina, no to očigledno nije slučaj. Autori često ističu kako djeca koja ostvaruju loše vršnjačke odnose najčešće odrastaju u obitelji gdje su roditelji loš model ponašanja jer primjenjuju neprimjerene odgojne postupke, kao kažnjavanje i prisilu, koje djeca preuzimaju i primjenjuju u odnosu s drugom djecom zbog čega ih oni najčešće odbacuju i pokazuju im da nisu dobrodošli u zajednicu (Jurčević-Lozančić, 2011). Time se pokazuje kako roditeljstvo nužno uključuje samoprosudbenost vlastitog ponašanja i djelovanja te se potvrđuje važnost kontinuiteta samorazvoja odraslih kako bi unapređujuće utjecali na djecu. Susprezanje vlastitih emocionalno nepromišljenih reakcija, doprinos je razvoju plodonosnog odnosa roditelja i djeteta (Runkel, 2008). Međutim, osvješćivanje potrebe razvoja roditeljskih kapaciteta ne bi smjelo ostati individualno pitanje svakog roditelja ponaosob, već mu je podršku u navedenom potrebno upućivati u odgojno-obrazovnim ustanovama, pogotovo stoga što oživotvorenje koncepta *dobrog* (Čudina-Obradović, Obradović, 2006), *kompetentnog* (Ljubetić, 2012), *pozitivnog* (Stričević, 2011)

roditeljstva, iziskuje društvenu podršku. Upravo su stoga, kao direktni sudionici odgoja djeteta, profesionalni odgojitelji upućeni su na promišljanje vlastitog doprinosa razvoja poželjnog roditeljstva s ciljem unapređivanja kvalitete djetetova života.

Usmjerенost institucionalnog odgojiteljstva prema uspostavi partnerstva s obiteljskim odgojiteljima potencijalno je ključna u dostizanju dobrih razvojnih rezultata djeteta. Kako je obitelj ishodišni formativni čimbenik i trajni djetetov odgojitelj, stvarati odgojno-obrazovne programe koji se ne obraćaju primarnim skrbnicima značilo bi negirati dijete u ishodištu njegova životna iskustva. Djetetova prilika za stjecanje znanja i iskustva, izgrađivanje socijalnih odnosa u ustanovi umrežena je s djetetovim obiteljskim iskustvima, programi namijenjeni odgoju i obrazovanju djece ne mogu postojati u izvanjski izoliranom kontekstu. Ne odgajamo dijete mimo, izvan, iznad djetetove obitelji i zbog toga ju je odgojitelj dužan uvažiti i obraćati joj se. Odgojiteljevo shvaćanje djetetovog obiteljskog konteksta značajno je zbog mogućnosti boljeg razumijevanja djetetova ponašanja i potreba što odgojitelju omogućuje prilagođavanje vlastitog ponašanja prema njemu, potvrđujućeg za njegov razvoj. Navedeno je važno akcentirati jer se često pomno osmišljavaju (pred)školski programi uz nedovoljno uvažavanje obiteljskog doprinosa. Primjeri dobre prakse vezane uz primarnu prevenciju, u ponekim slučajevima, zapostavljaju roditeljski utjecaj.

Pitanje uspostave partnerstva zahtjevna je odgojiteljska zadaća koja zahtijeva razvijenost odgojiteljevih stručnih znanja i sposobnost uspostave dobrih odnosa s odraslim pojedincima. Problematika njegove uspostave često je u tome što su odgojitelji osposobljavani samo za rad s djecom, a ne i s odraslima, a podrazumijuje se da razumiju kako odrasli ljudi uče te da su sposobni davati jasne informacije s konkretnim primjerima (Stričević, 2011). Važno je uvažiti i odgojiteljeve stavove koji doprinose obeshrabrivanju uspostave suradnje s roditeljima. Istraživanja pokazuju kako odgojitelji pojedine roditelje doživljavaju nezainteresiranim, nekomunikativnim i nepromjenjivim, uvredljivim i neraspoloženim, površnim, neiskrenim, distanciranim (Milanović, 1997). U problemskim situacijama odgojitelji izbjegavaju eventualne sukobe pa prepuštaju da roditelj odgojne probleme rješava sam. Odgojitelji povremeno unaprijed podrazumijevaju da roditelj neće ozbiljno shvatiti problem, da će ga ignorirati ili nijekati njegovo postojanje pa se odgojitelj povlači da zadrži mir. Odgojitelji smatraju da poneki roditelji nemaju dovoljno povjerenja u instituciju ili izražavaju nedostatak potpore u ostvarivanju suradnje (Milanović, 1997).

Sve navedeno upućuje nas da osim potenciranja važnosti partnerstva moramo konkretizirati *unutarnje* (vezane uz odgojitelja specifično) i *vanjske* (vezane uz društvene čimbenike) preduvjete njegovog ostvarivanja. Osnovni vanjski preduvjet koji osposobljava odgojitelja za uspostavu partnerstva s roditeljima je kvalitetno obrazovanje odgojitelja koje treba upućivati na viziju ostvarivanja partnerstva institucionalnih i obiteljskih odgojitelja. Već inicijalnim (akademskim) obrazovanjem, u tijeku pripreme za priključivanje profesionalnoj zajednici, odgojitelju trebaju biti jasni principi i načini ostvarivanja partnerstva s roditeljima u odgojno-obrazovnim ustanovama. Nadalje, na razini odgojno-obrazovne institucije važno je organizacijskim čimbenicima potpomoći i definirati očekivanja vezana za uspostavu partnerstva uz određivanje jasnih obveza i odgovornosti oba odgojna faktora. Svaka konkretna odgojno-obrazovna ustanova svojom specifičnom kulturom definira odnose među sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, pa tako i odgojitelja i roditelja. Bazičnim *unutarnjim* preduvjetima ostvarivanja odgojiteljsko-roditeljskog partnerstva obuhvaćamo odgojiteljeva stečena profesionalna znanja, odnosno njegovu sposobnost da ih ne samo deklarativno razumije, već da ih interpretira u praksi i konkretno primjeni. Također je važna razina njegove socioemocionalne kompetentnosti – sposobnost da prepoznaje, razumije, pravovremeno i primjereno reagira na iskaze roditelja, njihova emocionalna stanja i potrebe. Objedinjeno, potreban je da je osobno-profesionalni razvoj odgojitelja potaknut jasnim pravilima profesionalne zajednice kojima su uređene odgovornosti među svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

Usprkos zahtjevnosti te zadaće, shvaćanje roditelja i djeteta kao nedjeljive cjeline upućuje na nezaobilaznu nužnost tog nastojanja.

ODGOJNO PARTNERSTVO ODGOJITELJA I DRUŠTVA

Sudjelovanje djeteta i njihovih obitelji u životu dječjih vrtića društvenim se dokumentima potvrđuje kao značajno i važno. U *Nacionalnoj strategiji za prava djece u Republici Hrvatskoj od 2014. do 2020. godine* jasno stoji kako je, s obzirom da glavna odgovornost za zaštitu, odgoj i razvoj počiva na obitelji, potrebno unaprijediti i osigurati sustavnu podršku i pomoć roditeljima, obiteljima i skrbnicima kako bi djeca mogla rasti i razvijati se u sigurnom i stabilnom okruženju razumijevanja i poštovanja. Iz navedenog se iščitava kako bi spo-

menutu *sustavnu podršku* potencijalno trebale osiguravati upravo ustanove ranog i predškolskog odgoja. Ipak, *Analiza stanja prava djece i žena u Hrvatskoj* (2011) navodi kako je upravo predškolski odgoj dio hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava koji svojom razvijenošću ne doseže razinu zemalja Europske unije i nekih tranzicijskih zemalja. To se obrazlaže diskriminacijom upućenom prema djeci prilikom upisa u ustanovu ranog odgoja i obrazovanja koja uspostavlja kriterije upisa bodovanjem pri čemu zaposleni roditelji ostvaruju prioritet (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2013). Time se, dijelom, dječji vrtić uspostavlja kao mjesto zbrinjavanja djece zaposlenih roditelja, a manje kao odgojno-obrazovna ustanova namijenjena svoj djeci. Istovremeno, kao faktor rizika primjene neadekvatnih roditeljskih postupaka autori ističu siromaštvo (Raboteg-Šarić, Pećnik, 2006), a upravo nezaposleni roditelji, čiji je socioekonomski status očekivano niži, imaju ograničen pristup odgojno-obrazovnoj instituciji gdje bi mogli ostvarivati poželjan stupanj podrške roditeljstvu te gdje bi njihovo dijete moglo ravnopravno uživati prava zaposlenih roditelja. Navodi se nadalje kako broj prijavljene djece koja nisu primljena u predškolsku ustanovu pokazuje potrebu širenja mreža predškolskih ustanova i povećanje obuhvata djece uključene u predškolske programe (Milanović i sur., 2001). Društvena je odgovornost osigurati sustavnu mogućnost odgoja i obrazovanja od najranije dobi svoj djeci, bez iznimke.

Društvo je u svojoj namjeri *odgojno* jer, između ostalog, društvenim dokumentima propisuje očekivanja od institucionalnih odgojitelja djece. Tako su su *Nacionalnim kurikulumom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* predstavljene vrijednosti koje odgojitelji u odgojno-obrazovnom procesu potiču, a koje proizlaze iz opredijeljenosti hrvatske obrazovne politike za cjeloviti osobni razvoj djeteta, za čuvanje i razvijanje nacionalne, duhovne, materijalne i prirodne baštine Republike Hrvatske, za europski suživot te za stvaranje društva znanja i vrijednosti koje će omogućiti napredak i održivi razvoj. Navedene vrijednosti koje su orijentir odgojno-obrazovnih ciljeva su znanje, identitet, humanizam i tolerancija, odgovornost, autonomija, kreativnost. Dokumentom naveden koncept humanizma podrazumijeva prihvaćanje i poštovanje živog bića i njegova dostojanstva te ostvarivanje pravednosti kao životnog načela. Ona uključuje visoku razinu osjetljivosti odraslih za djecu i razvoj osjetljivosti djece za druge, tj. za vršnjake, članove svoje obitelji, okolinu i cjelokupno životno okruženje (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2014). S obzirom da je to društveno-odgojno usmjerenje, očekuje se da ono samo

napreduje u vjerodostojnom oživotvorenju takvih vrijednosti. Pretpostavlja se da to nisu vrijednosti za koje se dijete institucijski odgaja, već da se one aktivno u društvu žive. Kako u suvremenom društvu i mediji postaju važni odgojitelji djece jer roditelji, zbog užurbanog vremena u kojem živimo, sve manje vremena provode sa svojom djecom, sve ih manje podučavaju i usađuju im moralne vrijednosti i sve više tu ulogu prepuštaju medijima pa očekujemo da i oni organiziraju svoje sadržajne poruke upravo u ozračju prethodno navedenih vrijednosti. Ipak, istraživanja pokazuju da čak i programi namijenjeni isključivo djeci sadrže velike količine nasilnih sadržaja (Ciboci, Kanižaj, 2011). Pozitivni junaci za dobro se bore destrukcijom. Nasilni sadržaji praktično su pre zastupljeni. Navodi se kako se očekuje da Vlada prepozna važnost medija u životu djece, u njihovom pravilnom psihičkom, fizičkom i društvenom razvitku te da budu koristan partner i saveznik u njihovom odrastanju (Zgrabljic, 2003). Osim društvenih vlasti, s obzirom na postojanje javnih i komercijalnih medija, važnu ulogu ima i civilno društvo.

I u ovom kontekstu, inicijativa odgojitelja ne treba ostati ne zamjetna, već upravo i oni društvenim angažmanom, uključenošću u društvena zbivanja imaju mogućnost jačati vjerodostojnost svojih odgojnih nastojanja te zagovarati najbolje interese djece potičući zajednicu da apstraktne formulacije dokumenata počnu živjeti u društvu konkretnim djelima. Praktično prate ostvaruju li se dokumentima zagovarana prava djeteta i njegove obitelji. Odgojitelji u zajednici trebaju biti prepoznati kao društveni partneri koji pridonose njezinom zdravom razvoju. Takva vrsta težećeg partnerstva odgojitelja prema društvu, društvu je potrebna jer ono teži svojemu probitku - individualno uspješni pojedinci, osobno zdravi, sigurni, društveno participirajući dovode do održanja uspješne zajednice - ekonomski produktivne, socijalno kohezivne, demokratske, ekološki održive, afirmirajuće u življenju ljudskih prava, a u tome je procesu i odgojiteljev doprinos ključan (Definition and Selection of Key Competences, 1997).

ZAKLJUČAK

Realizacija odgojnih partnerstva proizlazeća je potreba iz odredbe odgoja kao primarnog zadatka obitelji, odgojno-obrazovnih ustanova i cjelokupne zajednice. Uz upućenost njihovog djelovanja prema djetetu, važan je harmoniziran, zajednički doprinos - odgojnu brigu obitelji podupire odgovornost institucija uz odgojno osvijestene obveze društva. Uz teorijsko opravdanje, važna je artikulacija i konkretizacija preduvjeta koje je potrebno osiguravati na svakoj razini (osobnoj, obiteljskoj, profesionalnoj, institucijskoj, društvenoj) kako bi svakom djetetu bio omogućen njegov najbolji razvoj u progresivnoj zajednici. Ukoliko svaki odgojni čimbenik bude angažiran, ali neumrežen u svojim odgojnim nastojanjima, uspjeh će ostati nerealiziran u svojoj mogućoj potpunosti. Upravo su zato odgojitelji predškolskih ustanova potrebni kao inicijatori partnerstva kojima zagovaraju najbolje preduvjete djetetova razvoja u raznim kontekstima - institucijskom i izvan vrtičkom okružju, obiteljskom i općem ambijentu djetetova života. Odgoj se realizira u institucijama koje ne zanemaruju obitelj, u obiteljima koje uvažavaju ustanove, u društvu koje skrbeći o njima otvara mogućnost vlastitog razvoja. Razvoj odraslih pojedinaca i unapređivanje života cijele zajednice posljedak je njihovog stvaralaštva u odgoju pojedinog djeteta.

LITERATURA:

- BRAJŠA-ŽGANEC, A. FRANC, R.; MERKAŠ, M.; RADAČIĆ, I.; ŠERIĆ, M.; ŠIKIĆ-MIČANOVIĆ, L. (2011). *Analiza stanja prava djece i žena u Hrvatskoj*. Zagreb: Unicef.
- CIBOCI, L.; KANIŽAJ, I.; LABAŠ, D. (2011). *Djeca medija. Od marginalizacije do senzacije*. Zagreb: Matica hrvatska.
- ČUDINA-OBRADOVIĆ, M.; OBRADOVIĆ, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing.
- Definition and Selection of Key Competences* (1997). Dostupno na: <http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf> (pristupljeno: siječanj 2018.).
- Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe* (2008). U: *Narodne novine*, 63/08, 90/10.

- LJUBETIĆ, M. (2012). *Donose li dobre roditelje rode*. Zagreb: Profil.
- GRBAC, J. (2003). Definicija i promocija obitelji u Hrvatskoj. U: Puljiz, i D. Bouillet (Ur.), *Nacionalna obiteljska politika* (str. 103-119). Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- JURČEVIĆ-LOZANČIĆ, A. (2011). Socijalne kompetencije i rani odgoj. U: D. Maleš (Ur.), *Nove paradigme ranog odgoja* (str. 155-177). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- LJUBETIĆ, M.(2012). *Donose li dobre roditelje roda*. Zagreb:Profil
- LJUBETIĆ, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji,odgojno-obrazovne institucije i zajednice*. Zagreb: Element.
- MILANOVIĆ, M. (1997). *Pomozimo im rasti. Priručnik za partnerstvo odgojitelj i roditelja*. Zagreb: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske.
- MILANOVIĆ, M.; STRIČEVIĆ, I.; MALEŠ, D.; SEKULIĆ-MAJUREC, A. (2001). *Skrb za dijete i poticanje ranog razvoja djeteta u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Zrno print.
- MILJAK, A. (1995). Mjesto i uloga roditelja u (suvremenoj) humanističkoj koncepciji predškolskog odgoja. U: *Društvena istraživanja*, 18-19 (4-5), 601-612.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.
- Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj 2014. - 2020. godine* (2014). Zagreb: Ministarstvo socijalne politike i mladih.
- PEĆNIK, N.; RADOČAJ, T.; TOKIĆ, A. (2011). Uvjerena javnosti o ispravnim roditeljskim postupcima prema djeci najmlađe dobi. U: *Društvena istraživanja*, 20, 3 (113), 625-646.
- PETROVIĆ-SOČO, B. (1995). Ispitivanje stavova roditelja o suradnji s dječjim vrtićem. U: *Društvena istraživanja*, 4, 4-5 (18-19), 613-625.
- POLIĆ, M. (1993). *K filozofiji odgoja*. Zagreb: Znamen i Institut za pedagogijska istraživanja.
- PREVIŠIĆ, V. (2003).Obitelj kao odgojno-socijalna zajednica. U: Puljiz, i D. Bouillet (Ur.), *Nacionalna obiteljska politika* (str. 191-205). Zagreb:Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- RABOTEG-ŠARIĆ, Z.; PEĆNIK, N. (2006). Bračni status, financijske poteškoće i socijalna podrška kao odrednice roditeljske depresivnosti i odgojnih postupaka. U: *Društvena istraživanja*, 5, 961-985.
- RUNKEL, H. E. (2008). *Odgojite svoje dijete bez vikanja; revolucionarni pristup odgoju djece*. Zagreb: VBZ studio.

- SKUPNJAK, D. (2013). Određenje cilja obrazovanja određenjem pojma znanje. U: *Metodički ogledi* 20, 1, 105-116.
- STRIČEVIĆ, I. (2011). Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja. U: D. Maleš (Ur.), *Nove paradigme ranog odgoja* (str. 125-153). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*. U: Narodne novine 10/97, 107/07, 94/13
- ZGRABLJIĆ, N. (2003). *Medijska strategija prema djeci u Republici Hrvatskoj*. Redovna godišnja izvještajno-programska i tematska skupština Saveza društava Naša djeca. Opatija, 29. - 30. ožujka 2013.

EDUCATORS AND EDUCATIONAL PARTNERSHIP IN THE CONTEXT OF INSTITUTIONS FOR EARLY AND PRESCHOOL EDUCATION

Željka PINTAR

Kindergarten Kustošija, Zagreb

ABSTRACT

KEYWORDS:

*institutional educators,
parental education,
educational society,
educational partnership*

Raising a child is a task of a family, educational institution and society as a whole. Considering them separately, it is perceived as a private family affair in which parents have a dominant influence, as an achievement of an institution or as a demand of a wider society as a whole. The paper considers the need for a consciously designed intertwined interaction of all educational factors directly and indirectly aimed at child's upbringing, which departs from strategy of occasional and fragmented efforts to improve the living conditions of children related to only one the context mentioned. Furthermore, it discusses the importance of institutional educators in early and preschool institutions in the process of encouraging a partnership, supportive and encouraging interrelationship of all educational factors. It also considers conditions for realization, possibilities and concrete ways of joint action focused on a benefit of each child.